

**Александар
 ВУЧЕВСКИ**

МАКЕДОНСКИТЕ СЕЛА

П

ред извесно време бев да го посетам локалитетот Кокино, кој се наоѓа во близина на истоименото село, на крајниот север на Република Македонија. Прв пат бев во овој регион кој со својата природна убавина и бројот на културно-историските споменици не заостанува зад останатите делови на нашата земја. Додека возевме кон целта по патот ги поминавме живописните села Старо и Младо Нагоричане, Драгоманце, Врачевце и Степанце. За време на патувањето на сидот од еден објект покрај патот забележав неколку интересни графити, кои ќе ги земам како одличен војед за овој текст.

"Министри научете географија", "Не заборавете" и "Оставете нешто и за нас" беа луцидните и искрени пораки, кои се дело на тамошните жители. Токму овие натписи најдобро ја отсликуваат состојбата во која денес се наоѓаат нашите села. Напишани со црвена боја, пораките на белиот сид симболично ја претставуваат и црвената линија која одамна е помината.

Во руралните средини на Република Македонија навистина тешко се живее. Патиштата се во катастрофална состојба. Селата комуникациски се многу лошо поврзани со градските центри. Инфраструктурата е запустена и не се одржува. Државата одамна не инвестирала и во здравството. Селските амбуланти не функционираат така што ако имаат потреба од лекар луѓето мораат да патуваат до поголемите градови. Иста е состојбата и со образованието. Училишните згради се распаѓаат и многу често истите немаат греење, дури ни електрична енергија. Условите за одвивање на наставата се мизерни. Воопшто не е чудно што луѓето масовно се иселуваат од селата, бидејќи во нив нема основни услови за нормален живот.

Оваа појава на иселување од селата не е ништо ново. Таа трае со децении. Поради разните негативни историски процеси македонското село многу страдаше во минатото. Но, врвот на уништувањето се случи за време на комунизмот и фамозната колективизација. Токму тогаш селата беа конечно дотолчени. Луѓето почнаа масовно да ги напуштаат своите родни огништа и да се селат во големите градови. Со тоа зем-

јоделството, кое со векови беше главна економска гранка во Македонија, исто така, почна да замира. Така, на мапата на Република Македонија денес има многу целосно раселени села, додека стотици се на работ од исчезнувањето. Таква е состојбата во речиси сите региони на државата: освен во западниот дел и во Струмичко.

Мариово, регион на југот од Македонија, е уште еден карактеристичен пример за раселувањето и запустувањето на македонските села. Во областа која се протега на околу 1.200 километри квадратни денес едвај живеат

овој регион се родени само три деца. Лошите услови за живот и погрешната популациона политика водена со години направија денес просечната старост на луѓето во мариовските села да биде околу седумдесет години. Во повеќето од овие села нема струја, телефони и амбуланти, а за училишта веќе нема ни потреба. Со години ги слушаме ветувањата за инвестиции во овие краишта, кои патем изобилуваат и со природни богатства. Но, ми се чини дека додека тие се реализираат во Мариово ќе нема луѓе кои ќе ги искористат благодетите.

На крај се поставува прашањето дали

СЕКОЈА ГОДИНА ВО РЕПУБЛИКА МАКЕДОНИЈА СЕ ИСПУСТУВААТ ПО ДЕСЕТТИНА СЕЛА

ДЕНЕС МАРИОВО Е ЕДЕН ОД НАЈРЕТКО НАСЕЛЕНИТЕ ПРЕДЕЛИ ВО ЕВРОПА

околу 1.000 жители! Всушност, Мариово е еден од најретко населените предели во Европа. Селата кои некогаш биле преполни со луѓе сега се речиси празни. Во последниве педесеттина години потомците на Итар Пејо и Шакир Војвода масовно ги напуштаа своите вековни огништа и се населија во градовите. За да биде иронијата уште поголема, токму Мариово во 1948 година ја имало највисоката стапка на наталитет во цела поранешна Југославија, а последниве десеттина години во целиот

воопшто постои надеж за нашите раселени и испустени села. Дали нивната иднина можеби лежи во сè популарниот селски туризам. Практиката покажува дека токму овој нов тренд успеа да заживее и да обнови неколку села. И институциите на државата треба што поскоро да се вклучат во повторното обновување на руралните и неразвиените области. Само така ќе се исправи големата историска неправда, која во минатото му е нанесена на македонското село.